

MEMORANDUM

PROVINCIE :: UTRECHT

2014RGW40

DATUM 10-3-2014
AAN Commissie Bodem Water en Milieu
VAN Ralph de Vries
DOORKIESNUMMER [Klik hier als u tekst wilt invoeren.](#)
ONDERWERP Beantwoording vragen over KRW stukken vergadering 24 februari 2014

Door de Commissie RGW van 24 februari is besloten om het agendapunt 10 door een schriftelijke vragenronde te behandelen. U ontvangt hierbij mijn antwoorden op uw vragen.

PvdA, Dursun Kiliç

Vraag 1:

Op blz 5, punt 4: Nieuwe maatregel betreft het maken van afspraken over de aanpak van risico's van menselijke consumptie. Is er aanleiding hiervoor, ziet u risico's en wat zijn deze?

De aanleiding voor de nieuwe maatregel voor de overige winningen van menselijke consumptie is dat we niet weten of er risico's zijn voor die winningen. Vandaar dat we in samenspraak met die bedrijven (of particulieren) willen beoordelen wat de toestand en de risico's zijn voor het winnen van grondwater. Daarom gaan we eerst onderzoeken en analyseren en vervolgens zo nodig afspraken maken om de mogelijke risico's aan te pakken.

Voor de goede orde: we praten hier over industriële winningen zoals voor frisdrank e.d. en over eigen winningen van water voor menselijke consumptie, zoals campings. Voor de openbare drinkwaterwinningen in Utrecht bestaat al wel een duidelijk beeld over de toestand en risico's. Op dit moment wordt gewerkt aan feitendossiers voor de industriële winningen. In de nieuwe planperiode kijken we ook naar eigen winningen.

U vraagt naar de mogelijke risico's. Het gaat dan om eventuele grondwaterverontreinigingen in de buurt van de winning die in potentie een bedreiging vormen voor de kwaliteit van het opgepompte grondwater. Maar ook activiteiten of nieuwe ontwikkelingen met een grotere kans op calamiteiten, ongelukken of onzorgvuldigheden. Te denken valt aan bodembedreigende activiteiten in de omgeving of op het terrein zelf (lekkende vaten, schoonspuiten van (vracht)auto's en apparatuur op het terrein, gebruik chemische bestrijdingsmiddelen e.d.).

CDA, Teus van Oosterom

De Statenbrief KRW gaat vooral over het komende traject voor een nieuwe periode van 6 jaar en de stappen die gezet moeten worden. Daarover geen vragen.

Vraag 2

Wel over het lopende traject van de eerste periode, in hoeverre is al vooruitgang bereikt en zijn de gestelde doelen haalbaar, want er wordt vanuit gegaan om met de in 2009 geformuleerde doelen verder te werken, wordt er ook gekeken of er wat de doelen betreft nog aanpassingen nodig zijn? Tot zover de vragen van de CDA fractie.

In het document Rapportage KRW ecologie 2009-2012, dat aan uw commissie is aangeboden onder nummer 2014RGW18, is de huidige stand van de ecologie in de Oppervlaktewaterlichamen in Utrecht gegeven.

De doelen die in 2009 zijn vastgesteld, zijn de einddoelen volgens de KRW-methodiek, die uiterlijk eind 2027 moeten zijn bereikt. Aan het begin van de nieuwe planperiode wordt aangegeven wat het verwachte punt op de maatlat aan het einde van de planperiode zal zijn, als alle maatregelen worden uitgevoerd.

In de 2e planperiode (2016-2021) worden de doelen alleen om technische redenen aangepast. In 2021 wordt gekeken in hoeverre de doelen zijn bereikt. Op dat moment wordt afgewogen of met de middelen en beschikbare techniek de doelen in de laatste planperiode kunnen worden bereikt. Met de motiveringen die de KRW toestaat, kan dan tot verlaging van het doel worden overgegaan. Tot 2021 doen we dat in Nederland niet, omdat met name de ecologie tijd nodig heeft om zich te ontwikkelen en innovatie en nieuwe inzichten kunnen leiden tot meer effect van maatregelen.

D66, Hans Boerkamp

Wij kunnen ons in grote lijnen vinden in de uitgangspunten en de ambities zoals die zijn geformuleerd. Hieronder tref je de vragen van D66 ten aanzien van de KRW, zowel ten aanzien van de planperiode als terugkijkend.

Vraag 3

Het laaghangend fruit zal hoogstwaarschijnlijk wel geplukt zijn. Is het dan niet vreemd dat er juist minder middelen beschikbaar zijn de komende jaren? Of zijn er ook in andere programma's nog middelen beschikbaar die bijdragen aan de doelen?

De KRW maatregelen komen ook in aanmerking voor financiering vanuit de Agenda Vitaal platteland, waarbij de uitvoering door de Gebiedscommissies wordt gedaan. Hier gaat het met name op maatregelen met een overlap met natuurdoelen en / of duurzaam bodembeheer. Daarnaast heeft het budget dat PS eind 2007 ter beschikking heeft gesteld een versnelling van de uitvoering door de waterschappen mogelijk gemaakt. Zie hiervoor de eindrapportage uit de vergadering van 24 februari (2014RGW22).

Ook is er voor West Utrecht een LIFE+ subsidie ontvangen waarmee KRW-maatregelen voor het Noorderpark en Botshol kunnen worden (mede)gefinancierd.

Verder zijn op dit moment actueel de aanvragen in het kader van de Programmatische aanpak stikstof (PAS) ter ondersteuning van het N2000 beleid. Hierbij is veel aandacht voor de hydrologische maatregelen, die ook in de KRW van belang zijn, vanwege de relatie met de N2000 gebieden, die beschermde gebieden zijn in de KRW. Begin april worden hiervoor de zg. beheerstrategieën vastgesteld.

Op dit moment zijn er ook belangrijke ontwikkelingen op het gebied van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) waardoor het mogelijk is om in en door de agrarische sector watermaatregelen te realiseren. Een belangrijke financieringsbron is daarbij het 3e Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) dat in de loop van 2014 volledig is uitgewerkt en vanaf 2015 van start kan gaan. Via dat budget, waarbij de waterschappen cofinanciering hebben toegezegd, kan met name het verminderen van nutriënten een belangrijke impuls worden gegeven.

Ook het vernieuwde Agrarische Natuurbeheer maakt het mogelijk een relatie te leggen met maatregelen die voor de waterkwaliteit van belang zijn. Dit gaat vanaf 2016 zijn beslag krijgen.

Vraag 4

De KRW periode 2010-2015 is nog niet afgelopen maar tussentijds is al wel kwaliteitsverbetering te zien. Is dit te herleiden naar de maatregelen die tot nu toe zijn genomen?

Ja. Echter soms is dit beter te herleiden dan in andere gevallen. Dit is afhankelijk van de maatregel. Op basis van monitoring kan worden afgeleid hoeveel effect een maatregel heeft. Bij ecologie speelt wel een rol dat de effecten pas later optreden, omdat het evenwicht in het systeem tijd nodig heeft om zich te ontwikkelen. De effectiviteit van maatregelen is een belangrijk aspect van het beleid. Het toetsen hiervan geeft kennis over de inzet van maatregelen in de toekomst en of er naar verbetering moet worden gezocht of worden opgeschaald. Hiervoor bestaat ook een landelijke applicatie de KRW-verkenner die het ook mogelijk maakt modelmatig te voorspellen hoeveel effect op de doelen kan worden bereikt. De applicatie wordt gevuld met informatie uit heel Nederland. Daarmee biedt het systeem kennis voor het bepalen van de omvang en combinatie van maatregelen.

Vraag 5

Kunt u aangeven welke tussentijdse doelen haalbaar zouden moeten zijn in de periode 2016-2021?

Voor het antwoord op deze vraag is het nog net te vroeg. De partijen zijn op dit moment bezig om dit te bepalen en er zal net voor de zomer 2014 een definitief beeld van kunnen worden gegeven.

Vraag 6

Uit de brief van de minister aan de tweede kamer van juni 2013 blijkt dat de EU kritiek heeft op "de inzet voor het mestbeleid". Hoe staat het met het "identificeren relevante belastingen" in onze provincie? Zou dit een aanscherping van het relevant provinciaal beleid kunnen betekenen of is hier een rol voor het rijk weggelegd?
In eerste instantie is het aan het Rijk om generiek beleid toe te passen dat de negatieve invloed van de landbouw op de waterkwaliteit van oppervlakte- en grondwater ombuigt. In de KRW gaan we ervan uit dat het Rijk voldoende invulling geeft aan het beleid. Regionaal zijn er namelijk te weinig instrumenten die provincie, waterschappen en gemeenten kunnen toepassen om echt effect te hebben op de invloed van landbouw. In het KRW-verband Rijn West is, mede op initiatief van LTO Noord, in 2009 gestart met een traject om te verkennen welke mogelijkheden er op regionaal niveau zijn. Hiervoor is in juni 2013 een afspraak ondertekend waarin partijen instemmen om maatregelen met draagvlak te gaan toepassen. Dit document is overhandigd aan de minister van lenM. In oktober heeft dit geleid tot ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst nutriënten in veenweide Rijn West, waarvan de provincie Utrecht namens het Regionaal bestuurlijk overleg (RBO) Rijn west trekker is. Hiervoor wordt momenteel een uitvoeringsprogramma voor heel Rijn West opgesteld. In Utrecht oost wordt momenteel verkend of nutriëntenaanpak zoals Rijn West zinvol is.

Vraag 7

Is er op basis van de nu opgedane kennis en ervaring iets te zeggen over Richtlijn Prioritaire Stoffen? Met name denken we dan aan het verbieden van het gebruik van bepaalde chemische stoffen die negatieve effecten hebben op de waterkwaliteit?

De Richtlijn Prioritaire stoffen is een EU richtlijn die direct van toepassing is op de waterkwaliteit. Daarnaast kennen we nog normen voor chemie in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 (BKMW) voor de KRW.

Momenteel wordt er gekeken naar de zgn. nieuwe stoffen en ook naar medicijnen, hormonen en microplastics. Ook de EU actualiseert steeds de richtlijn.

Ook gewasbeschermingsmiddelen vormen voor grondwater in sommige gebieden in Nederland een probleem. Vandaar dat de provincie hieraan als KRW-maatregel extra aandacht aan heeft gegeven, vooral bij de kwetsbare drinkwaterwinningen en op de Utrechtse Heuvelrug.

De provincies en de RBO's vragen nadrukkelijk bij het ministerie om aandacht voor deze stoffen.

Het is Rijksbeleid om deze stoffen door de toetsingscommissie te laten verbieden.

Dit is een onderwerp dat met name op landelijk niveau een aanpak vraagt.

Vraag 8

Het informatiehuis Water biedt zeer veel informatie. Is het ook mogelijk om de "waterkwaliteit" en de "relevante belasting" ook publiekelijk inzichtelijk te maken? Bijvoorbeeld ter plekke om te laten zien wat de inspanningen tot gevolg hebben?

Het Informatiehuis Water (IHW) heeft als doelstelling het ontsluiten van informatie voor de burger en maatschappelijke organisaties. De vrijgegeven informatie is daarmee toegankelijk voor publiek. In principe is dus alle informatie beschikbaar.

Vraag 9

In de rapportage KRW-waterkwaliteit oppervlaktewaterlichamen worden kwalificaties opgenomen van goed, matig, ontoereikend en slecht. Wat is nodig om aan de KRW doelen te voldoen en dus de minimum kwalificatie welke we nastreven?

Alle waterlichamen moeten de kwalificatie 'goed' krijgen. Als het niveau van 'goed' is bereikt, betekent dit dat het waterlichaam voldoet aan het Goed Ecologisch Potentieel (GEP). Per waterlichaam is de doelhoogte (het GEP) van deze klasse bepaald. De kwalificatie 'goed' zal bij een waterlichaam met een hoge belasting door bijvoorbeeld scheepvaart resulteren in een andere ecologie dan bij een waterlichaam wat minder belast is. Voor de vergelijkbaarheid schrijft de KRW voor dat alle GEP's de kwalificatie 'goed' krijgen en de klassen matig t/m slecht daarvan afgeleid worden. Voor deze afleiding zijn uniforme maatlatten gemaakt. De verwachting is nog steeds dat we in 2027 de KRW doelen halen. Pas in 2021 durven we daar met meer zekerheid uitspraken over te doen (zie vraag 2)

ChristenUnie, Kees de Heer

Kaderrichtlijn Water en Grondwatermaatregelen

De Statenfractie van de ChristenUnie heeft vier inhoudelijke vragen over de provinciale ambities voor oppervlaktewater en grondwater, in het kader van de bespreking van de Statenbrief Kaderrichtlijn Water traject en grondwatermaatregelen (2014RGW17).

We koppelen daar een procedurevraag over de KRW-rapportage aan vast.

Oppervlaktewater

Bestrijding van uitheemse soorten

Vraag 10

Wordt er in onze stroomgebiedsplannen voldoende aandacht gegeven aan de bestrijding van uitheemse diersoorten, die invasief kunnen worden?

Uit onderzoek blijkt dat de opmars van uitheemse grondels, de 'killervlokreeft' en andere waterdieren vooral wordt veroorzaakt door hogere temperatuurpieken tijdens de zomerperiode. De uitheemse soorten zijn temperatuurtoleranter dan onze inheemse soorten. De hogere watertemperaturen in onze rivieren zijn voor een derde deel te danken aan klimaatveranderingen, maar voor tweederde aan de lozingen van koelwater. Wordt deze thermische vervuiling aangepakt? Zo nee, waarom niet?

Temperatuur is een parameter in de KRW-methodiek. Daar wordt dus op gelet. Ook in vergunningverlening worden voor thermische verontreinigingen normen gesteld en gehandhaafd. Er wordt ook gewerkt aan innovatieve oplossingen het thermisch effect van koelwater te verkleinen.

Aanpassing klimaatverandering

Vraag 11

Volgens de EU Blue Print van november 2012 bevatten de Nederlandse stroomgebiedplannen enkele zwakke punten. Men name de kwestie van aanpassing aan klimaatverandering krijgt weinig aandacht, terwijl het erg relevant is voor de Nederlandse situatie. Zijn onze stroomgebiedplannen na november 2012 op dit punt aangevuld? Zo nee, waarom niet?

De effecten van klimaatverandering worden door het Rijk verwerkt in de Stroomgebiedbeheerplannen. Verder speelt klimaatverandering in het Deltaprogramma een belangrijke rol. Door de waterbeheerders en de provincies wordt de KRW in relatie gebracht met de ontwikkelingen in het Deltaprogramma. Eind 2014 komen deze trajecten bij elkaar.

Grondwater

Verdroging op de Utrechtse Heuvelrug

Vraag 12

In het kader van de verdrogingbestrijding op de Utrechtse Heuvelrug is op enkele plekken de oppervlakkige waterwinning verminderd of afgebouwd. Maar op andere plekken wordt die oppervlakkige waterwinning onverminderd voortgezet. Is het mogelijk om ook daar de oppervlakkige winningen geleidelijk af te bouwen? Wordt daar naar gekeken in de lange termijn visie van de waterwinbedrijven? Kan de interprovinciale levering van drinkwater bijdragen aan de verdrogingbestrijding?

Op de Utrechtse Heuvelrug vinden niet de meeste diepe onttrekkingen plaats, maar deze zijn toch meestal wel minimaal 20 meter diep.

Dieper winnen onder de Heuvelrug heeft voor de effecten op grondwaterstanden in de omgeving niet zo veel zin. Het is één groot pakket grof zand, dan maakt de diepte waarop gewonnen wordt niet zo veel uit.

In het verleden zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar de effecten van grondwaterwinningen (én ander oorzaken) op verdroging. Waarbij onder verdroging alleen wordt verstaan de effecten op natuurgebieden, dus niet algehele verlagende effect van grondwaterwinningen. Daarbij is gebleken dat de verdroging door de huidige grondwaterwinningen veelal klein is, andere oorzaken (met name peilbeheer in de omgeving) hebben een groter effect.

De enige winning waar grondwateronttrekking mogelijk een substantieel verdrogend effect heeft is die van Loosdrecht (NH). In het kader van de Natura2000 beoordeling wordt momenteel bekeken of dat zo is en of deze winning verminderd moet worden. Helemaal stoppen kan waarschijnlijk niet, want dan ontstaat grondwateroverlast in de bebouwde kom van Loosdrecht. In het kader van de studie Interprovinciale leveringen wordt, samen met Noord-Holland en Waternet, bekeken wat alternatieven zijn, mocht Loosdrecht inderdaad verminderd moeten worden.

Bij het onderzoek van Vitens over interprovinciale leveringen is inderdaad ook gekeken naar de verdrogingseffecten. In de komende periode worden voor enkele (potentieel uit te breiden) locaties die onderzoeken meer gedetailleerd uitgevoerd.

Uitspoeling meststoffen

Vraag 13

In sommige waterwingebieden van Vitens is de uitspoeling van meststoffen een groot probleem. Geven we op deze locaties genoeg aandacht aan het verminderen van de risico's dat waterwinputten onbruikbaar worden door een te hoge nitraatuitspoeling?

Het februarinummer van 'Down to earth' biedt een artikel over mestfraude, over illegale mestboekhoudingen. Komen deze illegale mestlozingen ook voor in de Utrechtse waterwingebieden? Zo ja, hoe staat het met de handhaving op dit vlak?

De nitraatproblematiek bij drinkwaterwinningen speelt vooral in de zandregio's in het zuiden en oosten van het land. Bij de Utrechtse winningen voor drinkwater speelt de nitraatproblematiek eigenlijk niet zo, ook omdat er relatief weinig agrarische activiteiten zijn bij onze winningen. Een gebied in de provincie Utrecht waar de nitraatuitspoeling in het verleden wel een rol speelde, was rond winning Leersum. Daar was een hogere nitraatbelasting vanuit nabijgelegen

landbouwpercelen. Hiervoor heeft het drinkwaterbedrijf gebieden aangekocht en zijn afspraken gemaakt met de terreineigenaren. Dit beleid heeft geresulteerd in een aanzienlijke reductie van de toepassing van mest. De concentratie van nitraat in het grondwater is nu onder de norm, en het probleem is verholpen.

Ons is niet bekend van illegale mestlozingen in de Utrechtse waterwingebieden. Wat betreft de handhaving van de mestregelgeving is vooral het Rijk (Min. Van EZ) aan zet. Wel is het zo, dat bij de Utrechtse winningen jaarlijks in een drietal grondwaterbeschermingsgebieden een gebiedsschouw plaatsvindt, waarbij op allerlei risicoaspecten wordt gelet. Waar dat relevant is kan dan ook aandacht uitgaan naar mestgebruik of –opslag.

Waterparels

Vraag 14

Wanneer krijgen we een uitgebreidere KRW-rapportage?

Want tijdens een vorige bespreking van een KRW-rapportage hebben we afgesproken dat het rapport apart aandacht zou geven aan de stand van zaken van de 'waterparels'. Wanneer krijgen we de eerstvolgende rapportage over de waterparels?

De waterparels maken geen deel uit van de KRW. Bij waterparels gaat het om wateren met een bijzondere ecologische waarde. In maart 2013 heeft u een memo ontvangen die uw vraag van september 2012 beantwoordt. De vraag luidde of in het kader van de Voortgangsrapportage Waterplan ook de voortgang van de zgn. waterparels kon worden opgenomen. De conclusie van de memo luidde als volgt:

“Alles overziende, ben ik van mening dat een jaarlijkse rapportageplicht in het kader van de Voortgangsrapportage Waterplan geen toegevoegde waarde heeft en leidt tot verhoging van administratieve lasten.

Zoals al eerder geantwoord op vragen uwerzijds wordt in de jaarlijkse gesprekken met de waterbeheerders ook aandacht gegeven aan water in brede zin buiten de Voortgangsrapportage en daarvan zijn de Waterparels een onderdeel.

De waterbeheerders hebben de Waterparels een plaats gegeven in hun beleid en uitvoering. Van onze zijde kunnen we daar actief naar vragen en in de andere genoemde beschermingsregimes Waterparels voldoende borging geven. “

Partij voor de Dieren, Willem van der Steeg

Vraag 15

De KRW valt uiteen in chemische en ecologische doelen. In 2009 voldeed slechts 1 van de 57 Utrechtse waterlichamen aan de ecologische KRW norm. Hoe is de situatie nu, 5 jaar na dato, hoeveel van de 57 Utrechtse waterlichamen voldoet nu wel aan de ecologische KRW-norm?

Voor het antwoord op deze vraag is het nog net te vroeg. De partijen zijn op dit moment bezig om dit te bepalen en er zal net voor de zomer 2014 een definitief beeld hiervan kunnen worden gegeven. Het beeld van de toestand in 2012 is weergegeven in het memo (2014RGW18) dat u heeft ontvangen.

Vraag 16

De KRW kent het 'stand still' principe, wat betekent dat een waterlichamen op zijn minst niet achteruit mag gaan qua ecologie/chemie. Toch is dit wel het geval (grafiek biologie)? Wat is hier de oorzaak van?

Hier kunnen verschillende oorzaken aan ten grondslag liggen. Een aantal hiervan is opgesomd in het memo over de waterkwaliteit naar aanleiding waarvan u uw vraag stelt. Het Rijk heeft dit ook geconstateerd. In het nieuwe stroomgebiedbeheerplan wordt daarom voor elk waterlichaam een motivatie gegeven indien dit verschijnsel optreedt. De KRW kent ook een principe waarin tijdelijke achteruitgang wordt toegestaan. Dat is maar goed ook, want vaak gaat de ecologie in de eerste

jaren achteruit als een waterlichaam op de schop wordt genomen voor bijvoorbeeld de aanleg van een natuurvriendelijke oever.

Vraag 17

Mede gezien het 'one out, all out' principe is onze fractie niet optimistisch over het behalen van de KRW normen. Bij wie komen eventuele Europese boetes terecht. Bij de uitvoerder (waterschap) of de kadersteller (provincie, Rijk)?

In eerste instantie legt de EU een boete op aan de Staat der Nederlanden. Sinds mei 2012 kent Nederland de Wet Nerpe (Naleving Europese regelgeving publieke entiteiten). Deze wet regelt dat de Rijksoverheid, bij het niet nakomen van een EU-verlichting door een lagere overheid, een aanwijzing kan geven om binnen gestelde termijn aan de rechtsplicht te voldoen (art 3 Nerpe). Ook biedt de wet de mogelijkheid aan het Rijk om de boete die wordt opgelegd te verhalen, (art 7 Nerpe). De KRW biedt mogelijkheden voor uitzonderingen, mits goed gemotiveerd. Zolang daarbinnen besluitvorming plaatsvindt is er geen sprake van verzuim. Van belang is daarom dat er een goede onderbouwing en transparante besluitvorming plaatsvindt. De factsheets per waterlichaam vervullen in de onderbouwing een belangrijke rol. Ook de samenwerking tussen partijen met het Rijk voorkomt dat een dergelijke situatie ontstaat. Overigens is het Rijk met de EU in discussie over een andere toepassing van "one out, all out" (zie ook antwoord minister aan TK over de aanbevelingen van de EU uit de Blue print).

Vraag 18

Als argument voor verslechtering wordt oa aangevoerd de frequentie van bemonstering. Dat doet de vraag rijzen in hoeverre monitoring en bemonstering nu afdoende is en een goed beeld geeft om tijdig maatregelen te nemen, dan wel bij te stellen? (Zie oa grafiek macrofauna en waterflora)

De meetfrequentie en parameters liggen voor de KRW op landelijk niveau vast. Deze meetopgave wordt door elk waterschap ingepast in haar monitoringsprogramma zodanig dat op de momenten waarop er voor de KRW gerapporteerd moet worden een complete set gegevens beschikbaar is. Uw verzoek om actuele meetgegevens over de ecologische kwaliteit kwam op een moment waarop nog niet alle data beschikbaar waren. Wij hebben voor de rapportage de meest actuele en beschikbare data gebruikt. Komende zomer rapporteren de waterschappen opnieuw over de huidige toestand. Dan is een compleet beeld beschikbaar. Bijstellen van het maatregelenpakket kan een waterschap altijd doen. De KRW biedt de mogelijkheid om ook extra genomen maatregelen achteraf op te nemen in het stroomgebiedbeheerplan.

Vraag 19

Er wordt een overzicht gegeven van de verschillende projecten ihkv het Uitvoeringsprogramma KRW Provincie Utrecht. In hoeverre hebben deze projecten meetbaar bijgedragen aan het behalen van de KRW normen?

De projecten uit het programma zijn KRW-maatregelen die door de waterschappen zijn aangedragen. Dat betekent dat de effecten van de maatregelen zijn meegeteld in het tussendoel dat in 2015 moet zijn bereikt.

Het moment van uitvoering is verschillend. Afhankelijk van het moment van monitoring zijn de effecten ook gemeten en werken ze door in de huidige toestand die als basis dient voor de 2e planperiode.

Bij inrichtingsmaatregelen zal door de werkzaamheden eerst een verslechtering optreden. Daarna moet de ecologie zich moeten herstellen en vervolgens verder ontwikkelen. Het meetbare effect ligt daardoor later in de tijd dan de uitvoering en soms monitoring. Bij de aangelegde vispassages is geconstateerd dat er goed gebruik wordt gemaakt van de vismigratiemogelijkheden die er nu zijn (Kerkeland en Caspargouw). Daarnaast is bekend dat de ecologische doelen waarvoor de

natuurvriendelijke oever in de Galecopperwetering is aangelegd, zijn bereikt. Zonder het KRW-programma van provincie Utrecht was dit nog niet het geval geweest.